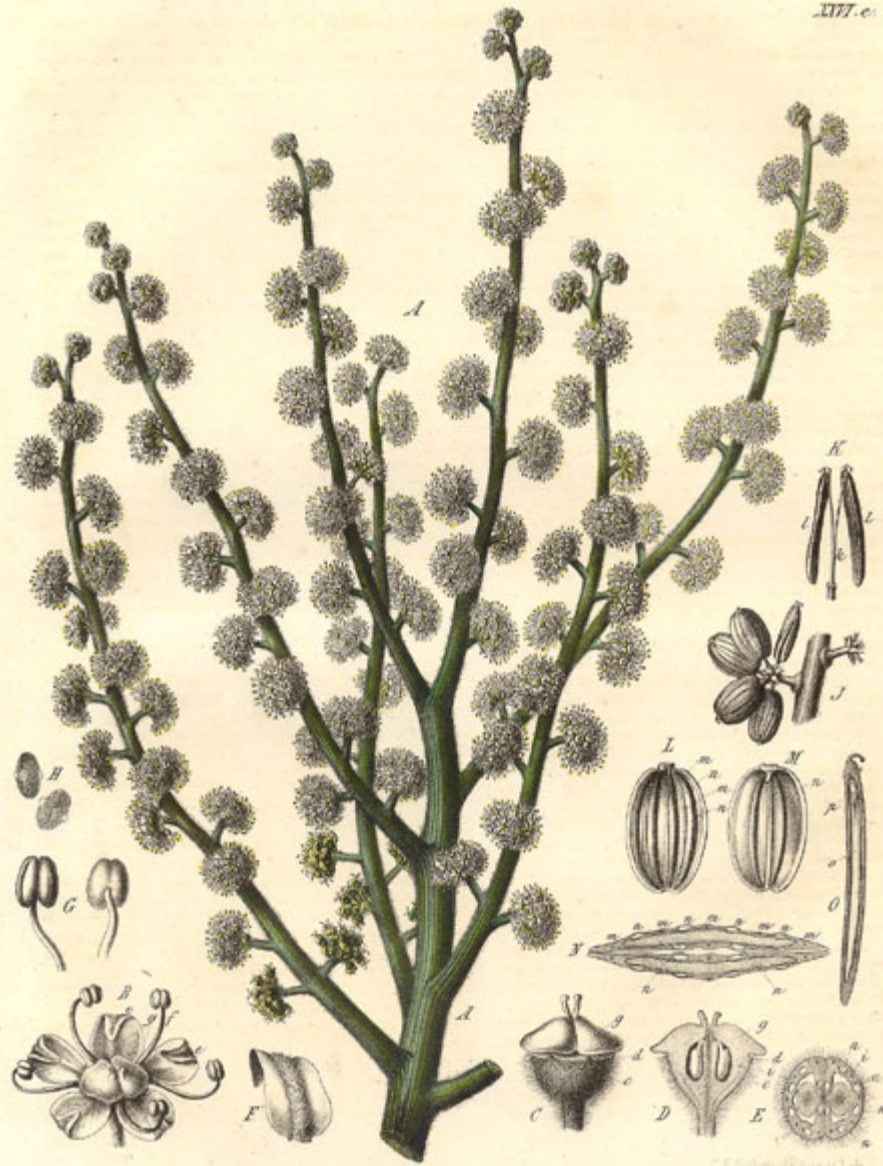


بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



Dorema Ammoniacum. Don.



دانشگاه صنتي اصفهان
دانشکده منابع طبيعي

مربوط به درس: بهره برداري از محصولات فرعي مرتع

استاد درس: جناب آقاي دكتور وهابي

موضوع: گياه دارويي DOREMA

‘گردآوري و تنظيم: فرشته عظيمي

Dorema ammoniacum

Dorema aucheri

Dorema

نام و وجه تسمیه گیاه

ارزش دارویی وشا از قدیم الا یام مشخص شده و به آن اشاره شده است .
نام عمومی گیاه از معبد مشهوری در لیبی گرفته شده در محلی که گیاه
جمع آوری شد .

صمغ گیاهی است که به فارسی به آن اشته اشك و کندل می گویند. عربی آن
اشق معرب اشته می باشد. فرنگیها به آن "گم امونیاك" گویند و همچنین از
گیاه دیگری که در باد قیس به کمای اسب معروف است ، می گیرند ولی
معلوم نیست خواص آن ها یکی باشد.

نام فارسي: وشا- اشترك

نام علمي گياه : *Dorema ammoniacum*

نام ديگر : *Gum Ammoniacum*

نام محلي : *Ammoniacum*

خانواده گياه : *Umbeliferae (Apiaccae)*

مشخصات گیاه شناسی

✓ گیاهی است چند ساله دائمی، پایا و مونوکار پیک
✓ بسیار بزرگ تا ارتفاع ۳ متر رشد می کند. (طول گیاه ۱ تا ۳ متر)
✓ دارای ساقه ستبر و قوی-بن ساقه ضخیم و قطور- ساقه به ارتفاع
۲۵۰-۱۸۰ سانتیمتر در ابتدا به رنگ کاهی سبز فام و سپس به رنگ
قهوه ای فام

✓ برگها مرکب - دارای برگ های رشته ای طوقه ای فراوان-
برگ های قاعده ای سه بار بریده، اولین قطعات دارای بریدگی های
شانه ای به ندرت با بریدگی های دوبار شانه ای
✓ چتر هایی از گل های سفید رنگ، هر مافرودیت، کوچک زرد رنگ
متماثل به نارنجی، گل آذین چتری و بر روی شاخه های فرعی قرار می
گیرد.

✓ساقه اصلي گیاه بند بند بوده و فواصل برگها حدود ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر می رسد.

✓میوه گرد و پهن به رنگ مغز پسته ای کمرنگ با کناره های زرد-میوه ها مستطیلی پهن به رنگ قهوه ای ،بنفش،در ابتدا كرك آلود و سپس بدون كرك است.

✓ریشه ۳-۴ساله گیاهان مذکور دارای مغز سفیدرنگ است.

✓در مجاری ترشی ساقه و ریشه گیاه، شیرهای شیرین رنگ جریان دارد که فرآورده دارویی آن محسوب می شود

✓گونه ammoniacum انحصاری ایران است

مناطق پراکنش در ایران

در " ایزد خواست اصفهان "کوه کهرود، نواحی کوهستانی کرمان و
زرند کرمان ، نوکواه و بلوچستان، کوه الوند ،اطراف اصفهان ،
کهگیلویه ، دنا و اشترانکوه می روید.

زیستگاه

بومی آسیا مرکزی ، ایران و روسیه شمالی است



خواص مهم دارویی و فواید جانبی

✓ گیاه در طب غربی و طب هندی بعنوان دارو مورد استفاده قرار می گیرد.

✓ وشا تا بحال در فار ماکوپه انگلیس بعنوان

✓ يك گیاه ضد اسپاسم

✓ خلط آور

✓ محرك سرفه همراه با خلط سفت منظور شده است.

وشا همچنین گاهی بعنوان معرق و قاعده آور مصرف می شود .

✓ برای رفع حساسیت اثر قطعی دارد، و در صنعت داروسازی از وشافراورده های بسیاری جهت جلوگیری و درمان حساسیت ، برنشیت مزمن ، تنگی نفس (آسم) و امراض ریوی می سازند که در داروخانه ها به اسامی مختلف مشهور می باشند.

✓ برای رفع کهیر دارویی مؤثرتر از وشانیست ، و از راه نوشیدن و شستشوی بدن هر دو مؤثر می باشد

✓. نوشیدن آن و خوردن آن کرم روده را می کشد و رطوبت معده را از بین می برد.

✓ خوردن آن با عسل جهت صرع (هیستری) و زهکشی رطوبات سینه نافع است .

✓ خوردن وشا به مقدار کم بعد از داروهای مسهل ، بر طرف کننده مضار آنها می باشد .

✓ وشا مسکن درد کمر و عرق النساء (سیاتیک) می باشد.

✓ ضماد آن با سرکه مفاصل را نرم می کند و كك و مك و آثار سیاهی پوست را برطرف می کند.

✓ اگر سر شما شوره می زند آنرا با کمی حنا مخلوط کرده و به سر بمالید تا بر طرف شود.

✓ سرمه کردن صمغ وشا برای رفع رطوبت چشم و جوش پلك مفید است.

✓. مرهم وشا جهت از بین بردن گوشت زیادی و رویاندن گوشت تازه سودمند می باشد.

✓ داراي طبيعت گرم و خشك ، پاك كننده عروق ، دفع كننده سنگهاي مجاري ادراري

✓خارج كننده جنين، دفع كننده كرمهاي دستگاه گوارش

✓. اثرات ضد میکروبی روغن فرار این گیاه تائید شده است.

آثار سوء مصرف

✓زیادی آن برای معده و کلیه ضرر دارد

مصارف صنعتي

✓در فرانسه در کارخانجات تولید چسب و لوازم آرایشی بکار می رود .

گونه های مرتبط

و شا از نظر دارویی
✓ مشابه آنغوزه و باریجه است .

قسمتهای مورد استفاده گیاه

✓ گم _ رزین

ترکیبات شیمیائی

از ساقه گیاه به طور طبیعی شیره ای ترشح می شود که حاوی حدود (۶۰% تا ۷۰%) گم ، اسانس (شامل فرولن و استات لینالیل) ، ۲۲% صمغ ، اسید سالیسیلیک آزاد، رزین و کومارین هاست . از ریشه گیاه نیز در اثر تیغ زدن وشا خارج می شود ولی مرغوبیت وشای ترشح شده از ساقه را ندارد .

روش بهره برداري

جمع آوري صمغ در سالهاي پر باران و پراكنش مناسب در مناطقي كه از نظر اقتصادي مقرون به صرفه باشد صورت گرفته است . بهره برداري در چند نوبت از اواسط خرداد تا اوائل مرداد انجام مي گيرد، در صورتيكه بهره برداري در يك نوبت صورت گيرد دانه هاي وشاي ترشح شده از ساقه درشتتر و مرغوبتر مي باشد. در آخرين نوبت برداشت در اواسط تابستان كه گياه تقريباً "خشك" شده است صورت

مي پذيرد ، به اينصورت كه ساقه گياه را در داخل كيسه بزرگي قرر داده و به شدت تكان مي دهند تا شيره باقيمانده بر روي ساقه و لابلای بذر ها به صورت دانه هاي نخودي رنگ در داخل كيسه ريخته شود . صمغي كه از اين طريق بدست مي آيد مرغوبيت چنداني ندارد

نام فارسي: بيلهر، اشق بلشر، بيلس، وشا ، کماي اسب.

نام علمي گياه: *Dorema aucheri*

خانواده گياه: *Umbelifera*(*Apiaccae*)

مشخصات گیاه شناسی

- ✓ گیاهی بوته ای از خانواده چتریان می باشد.
- ✓ تا ارتفاع ۲ متر نیز رشد می نماید .
- ✓ برگ ها مرکب دو بار شانه ای فرد
- ✓ گل آذین چتر
- ✓ میوه کیپسول و بذر فندقه می باشد .
- ✓ گل ها هرمافروdit و خود گشن می باشد.

مناطق پراکنش در ایران

کهگیلویه و بویر احمد، اصفهان، لرستان، همدان ، کوه الوند ، کرمانشاه،
درود ، فارس ، سمنان ، دامغان

مناطق پراکنش در دنیا

شرق آسیا ، ایران تا افغانستان و پاکستان

[illegible]

شرایط رویشگاه

نتایج حاصله نشان می دهد که *Dorema aucheri* از ارتفاع ۱۶۰۰ تا ۳۴۰۰ متر از سطح دریا با میانگین بارندگی ۸۷۰ میلیمتر، درجه حرارت ۸/۱۴ درجه سانتی گراد و اقلیم نیمه مرطوب تا مرطوب رویش دارد. این گیاه در همه شبیها گسترش دارد، ولی تراکم آنها در شبیهای جنوبی و شرقی بیشتر است. بیشترین تراکم گونه در دامنه رویش ۲۳۰۰ تا ۳۰۰۰ متر از سطح دریا ست. این گیاه در اراضی کوهیهای جنگلی مرتعی مرتفع متشکل از سنگهای آهکی، سیلت و در خاکهای کم عمق، نیمه عمیق، گاهی عمیق با بافت متوسط با مقدار زیادی سنگ و سنگریزه رویش دارد. EC این خاکها بین ۲۱/۰ تا ۵/۰ میلی موس بر سانتی متر متغیر است. شروع رویش گونه از اواخر نیمه اول اسفندماه تا پایان فروردین ماه ادامه دارد.

ریشه گیاه گسترش زیادی در جهات افقی و عمودی دارد. بطوریکه گاهی گسترش عمودی از ۲۰۰ سانتیمتر و شعاع گسترش افقی از ۱۵۰ سانتی متر تجاوز می نماید. این گیاه خوشخواراك نیست ولی با گیاهان خوشخواراك مورد استفاده قرار میگیرد.

- توصیه های فنی و ترویجی به بخش اجرا

با توجه به اینکه این گیاه استفاده های غذایی و دارویی و صنعتی دارد و همچنین به لحاظ فرسایش خاک مهم و مؤثر است جهت تکثیر و توسعه آن می توان در سایر اراضی اقدام به کشت نمود و همچنین میتوان در جهت احیاء و اصلاح آن حفاظت بیشتری بعمل آورد

خواص مهم دارويي و فوايد جانبي

✓ کاهش چربي خون

✓ جلوگیری از بيماري ديابت

✓ محافظت از کبد

✓ مؤثر براي استخوان درد

✓ ضد اسپاسم

✓ ضد نفخ

✓ عرق آور و مدر

✓ خلط آور

✓ مرهم زخم

✓ محرك قواي جنسي

✓ مسکن

آثار سوء مصرف

- ✓ سرطان زاي
- ✓ ناراحتي معده
- ✓ اثر گذاري روي مغز
- ✓ سرگيجه
- ✓ احتمال ايجاد جنين ناقص

گونه های همراه

✓ آب اندول Composite

✓ جاشیر Prangos ferulaceae

✓ دافنه Daphne mucronata

✓ ارژن Amygdalus orientalis

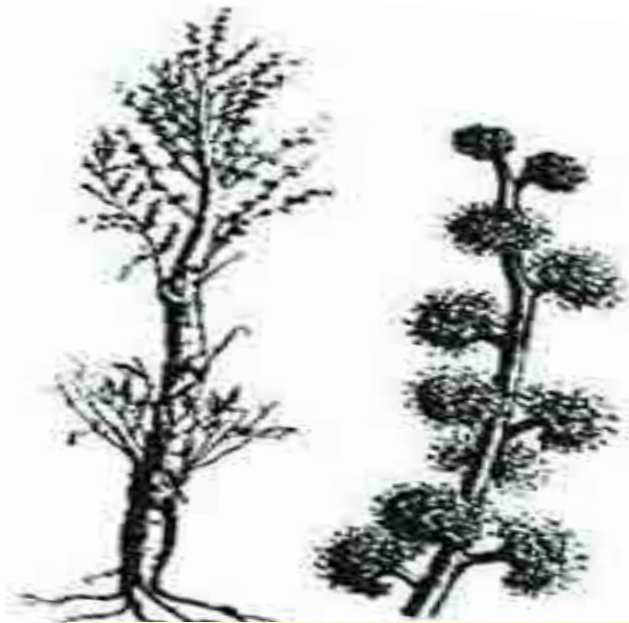
قسمت هاي مورد استفاده گیاه

✓ بقه گیاه

✓ برگ آن براي تعلیف دام

ترکیبات شیمیائی

این گیاه اولین گیاه از خانواده چتریان می باشد که وجود ترکیبات آکالوئیدی در آن گزارش شد (در سال ۱۹۹۵)
به احتمال زیاد ماده مؤثره موجود در بیلهر سنوسیونین و مشتقات آن باشد .





منابع

- ۱- طرح تحقیقاتی - مجری طرح : سید ابراهیم کاظمی (موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع)
- ۲- مقاله کارشناسی ارشد مرتعداری - عزت الله مرادی - دانشگاه صنعتی اصفهان
- ۳- زبان خوراکی ها (جلد سوم) - دکتر غیاث الدین جزایری
- ۴- بانک اطلاعات گیاهان دارویی و اسانس دار - فرانک علی دوستی

www. google.com

سایت های:

www.Botanical.com